ప్రేమించిన మానవుడు

రామచంద్రమూర్తి ఆ వూళ్లో కారు దిగేసరికి సరిగా సాయంకాలమైంది. గబగబా కారు దిగి కారుస్టాండు వేపు నడిచాడు. ఈ లోపునే ఇద్దరు ముగ్గురిని అడిగాడు. ఆ వూరు పోయే చివర కారు వెళ్ళిపోయిందని చెప్పారు వాళ్ళు. రామచంద్రమూర్తి విసుక్కున్నాడు. అయినా ఆశ చావక అలానే నడిచాడు. కారుస్టాండులో కనుక్కుంటే ఆ కారు వెళ్ళిపోయిందని తెలిసింది. రామచంద్రమూర్తికి యేడుపు పర్యంతమైంది. సారహీనమైన తన బ్రతుకుని నిందించుకొంటూ అలానే దిగులుపడి చూస్తూ వుండిపొయ్యాడు.

లైట్లు వెలిగినయ్. ఎదురుగా కాఫీ హోటలు రెండో అంతస్థు గోడమీద సినిమా పోష్టరు కనబడుతున్నది. ఎవరో నృత్యం చేస్తున్న సుందరి, ఆ గోడమీద అవయవాల సొంపులు ప్రదర్శిస్తోంది.

సినిమాకు వెళదామా అనుకున్నాడు.

ఎవరైనా స్నేహితులు కనబడతారేమోనని ఒక వంక భయమూ, ఒకవంక ఆశా పీడించసాగినయ్. ఇంతలో వేరుశనగ్గాయలమ్ముకొనే కుర్రవాడు వచ్చి, కాయలు కొలిచి చేతిలో పొయ్యబోయినాడు. వాణ్ణి చూచి లెంపకాయ కొడదామా అన్నంత కోపం వచ్చింది మూర్తికి.

"కాయలు కావాలా?" అని అడిగాడు వాడు. గసురుకున్న తరవాత వాడు వెళ్ళిపొయ్యాడు.

ఓ కప్పు కాఫీయైనా తాగుదామని హోటల్లో పోయి కూర్చున్నాడు. అగరువత్తుల పొగ చుట్టుకొంది. హోట లంతా కోలాహలంగా వుంది. సెర్వరు నాలుగుసార్లు చెప్పగా చెప్పగా కాఫీ తెచ్చాడు. మూర్తి ఈలోపున పదిసార్లు విసుకున్నాడు. జీవితం చిత్రమైనది. అంతమంది మనుష్యు లను చూసి అత ననుకున్నాడు. ఇంతమందికీ ఎంత తొందర. ప్రపంచ పాలన అంతా తమ భుజస్కంధాల మీదనే వున్నట్లూ, ఒక్కనిముషం తాము విశ్రాంతి తీసుకుంటే అంతా తారుమారు జరిగేట్లూ పరుగులెత్తుతారు. ఒక్కొక్క మనిషిని చూస్తే అకారణంగా అసహ్యం కలుగుతుంది; ఒకొక్కరిని చూస్తే ఏమిటో ఆత్మీయత కలుగుతుంది. నానా రకాల మనుషులను చూసి మూర్తి ఆశ్చర్యపోయాడు.

కాఫీ తాగి బయటికొచ్చేసరికి బాగా చీకటిపడింది. అంత పెద్ద వూరు కాదు; చిన్నదీ కాదు. యంత్రయుగంలో మానవుడు అమర్చుకున్న సామాన్య సదుపాయాలన్నీ వున్నాయి అక్కడ. ఎలక్ట్రిసిటీ, సినిమాహాళ్ళు, పార్కు- ఇత్యాదు లన్నమాట.

కారుస్టాండు వేపు నడచి ప్రొద్దుటే కారు ఎన్నింటికి బయులుదేరుతుందో కనుక్కోవా లనుకున్నాడు; శ్రమపడి తెలుసుకున్నాడు.

మొదటి కారు ప్రొద్దున ఏడు గంటలకు గాని బయలు దేరదట.

— అప్పటిదాకా ఎలా గడపాలి భగవంతుడా? అని ప్రశ్న. అతడికి తోచలేదు. ముందు భోజనం చూసుకోవాలి. తరువాత పడక.

రేడియోలో వార్తలు వినబడుతున్నాయి. శిఖరాగ్ర సమావేశాలు, యుద్ధ భయం, అశాంతి, ప్రారంభోత్సవం, ప్రమాదాలు, రెండు వేల సంవత్సరాలనాటి విశేషాలు... ఒకటే కాకిగోల. మూర్తి విసుక్కున్నాడు.

హఠాత్తుగా ఓ దారిన పోయే దానయ్యను నిలిపి "భోజనం ఏ హోటల్లో బాగుంటుంది?" అని ప్రశ్నించాడు. ఆ దానయ్య మొట్టమొదట మీ దేవూరని అడిగి, ఆర్త త్రాణపరాయణుడు వలె ఓ బుట్టెడు సలహాలు నెత్తిన కుమ్మరించాడు. ఇంకాస్త మరీ విసుక్కుని మూర్తి హోటలు కేసి నడక సాగించాడు.

చలి అప్పుడే ప్రారంభమైంది; మంచుకూడా పడుతోంది అప్పుడే. భోజనం చేసి బయటికొచ్చి సిగరెట్టు కాల్చుకొని మూర్తి కాసేపలానే నిల్చుండిపోయ్యాడు. నవమి వెన్నెల. బజార్లు నిగనిగలాడుతున్నాయి. బజార్ల వెంట అలసిపోయేదాకా తిరగటానికి అతడు ఒప్పుకోలేదు. మంచులో తిరిగితే గళ్ళు పట్టుబడి, తప్పక జ్వరం వస్తుంది. పడక చూసుకోవాలి ముందు. ఊళ్ళో ఎవరైనా తెలిసిన

వాళ్ళు వుంటే బాగుండు ననిపించింది మనసుకి. మళ్ళీ ఇంత లోనే ఉదాసీనత ప్రవేశించి విచలితుణ్ణి చేసింది.

వీధిలో పోతుంటే పెద్ద ఆలయం కన్పించింది. గోపురం వేపు తలెత్తి చూచేసరికి కళ్ళు తిరిగిపోయినయ్. చుక్కలు తలపూలుగా...అన్నట్లు వుంది ఆ గోపురం. మూర్తి ముగ్ధుడైపోయ్యాడు. అప్పటికి పదిగంట లైంది.

ఆలయంలో చడీ చప్పుడూ లేదు.

రెండు లైట్లు మాత్రం వెలుగుతున్నాయి.

ద్వారం దాటుతూంటే పడుకోటానికి చోటు చేసుకుంటున్న మనుష్యులు కనుపించారు.

మూర్తికి ప్రాణం లేచివచ్చిన ట్లయింది.

వాళ్ళని అడిగాడు. "ఇక్కడ ఈ రాత్రికి పడుకో వచ్చునా ?" అని.

వాళ్ళు తెల్లబోయి "ఏ వూరు ?" అని అడిగారు.

మూర్తి చెప్పాడు.

వాళ్లు అతడిని కూచోమని "హాయిగా పడుకోవచ్చు" అని చెప్పారు.

"లోపలికి వెళ్ళండి. కుడివైపు సత్రం ఖాళీగాలేదు గాని, వేపచెట్టు ముందున్న మంటపంలో ఇతర వూళ్ళ నుంచి వచ్చిన మీబోటి వాళ్ళంతా విశ్రమించవచ్చు. ఇంకో నెలరోజులలో యిక్కడ పెద్ద ఉత్సవాలు జరుగుతాయి. యాత్రికులకు వసతికై ఏర్పాట్లుచేసే ఆఫీసరుగారు

లోపల వుంటారు. ఆయన మీకు సౌకర్యం చేస్తారు. అది ఆయన విధి. అలా ఆయన చేస్తారు. మీకు కనీసం చోటైనా చూపిస్తారు.” అని నచ్చచెప్పారు.

మనుష్యులమీద పూర్తిగా విశ్వాసం వదలుకోని మూర్తి వాళ్ళను లోపలనే ప్రేమించి, ముందుకు సాగాడు. ప్రేమ పుట్టుకకీ, ఈర్ష్యా ద్వేషాలు పుట్టుకకీ స్వార్థమే ప్రాతిపదిక. తన మేలు, తన సౌఖ్యం చూసి తన గొప్ప తనాన్ని ఒప్పుకొని, తనకు సౌకర్యం చేస్తే, తనతో తియ్యగా, గౌరవంగా, మర్యాదగా మాటాడితే అటువంటి మనుషులను మానవుడు ప్రేమిస్తాడు. లేకుంటే విసుక్కుంటాడు. ద్వేషపడుతాడు. కోపగించుకొంటాడు. మానవత్వం లేదని దూషిస్తాడు. ఇంకా ఏమేమో అనుకుంటాడు. అంటాడు.

మూర్తి లోపలికి అడుగు పెట్టాడు.

గేటువేసి గొళ్ళెంకి గొలుసు చుట్టారు.

యాత్రికులకై ఏర్పాటు గావించబడ్డ మంటపానికి గొలుసు లెందుకు అని విసుక్కున్నాడు. ఆ గొలుసుని ఓపికగా విప్పతీశాడు. గేటు చప్పుడు కాకుండా నెట్టి లోన ప్రవేశించాడు.

ఎవరో ఇద్దరు ముగ్గురు బాటసారులు క్రింద బండల మీద పడుకుని వున్నారు. మూర్తికి ఏం చెయ్యటానికీ తోచలేదు. ఓ వైపు నుంచి ఎవరో గురక పెట్టటం వినపడు తోంది. ఎవరిని లేపి అడగాలో అతడికి తెలియలేదు. కాసేపు

అలానే నిలబడి చిన్నగా దగ్గాడు. కాని ఎవరూ పట్టించుకో లేదు.

—అక్కడేవో మంచం, దానికి దోమతెర వుంది. చప్పుడు కాకుండా ఆ దోమతెర మంచాన్ని చూశాడు మూర్తి. ఎవరో బాటసారి మూలిగి, "ఎవరు ?" అన్నాడు.

మూర్తి కొంత ధైర్యం చేసుకుని, "ఇక్కడ ఎక్కడ పడుకోవాలి ?" అని అడిగాడు.

ఈసారి ఆ దోమతెరలోంచి కోమలమైన కంఠం వినిపించింది; "ఏ మూలో ఓ మూల పడుకోండి" అని. రామచంద్రమూర్తికి ఆశ్చర్యమైంది. ఆ కంఠం పురుషుడిదిలా లేదు. తప్పక స్త్రీయే అయివుండాలని నిర్ణయించుకున్నాడు.

మంచం కింద మంచినీళ్ళ చెంబు కనపడుతోంది. మంచం మీద పడుకున్న వ్యక్తి అటు ఇటూ దొర్లి ఓపికగా పడుకుంటే రామచంద్రమూర్తి ఓ స్తంభం చాటున నిలబడి తొంగి చూశాడు ఆ కొద్ది వెలుతురులో. స్త్రీ !

మూర్తికి అసంబద్ధమైన ఆలోచనలు ముసురుకున్నాయి. ఎవరు ? ఏమిటి ? ఎందుకిక్కడ వున్నారు ?

యాత్రికులకై ప్రత్యేకించబడ్డ ఆవరణంలో దోమతెర మంచం ఎలా వచ్చింది ?

మూర్తి తన ప్రశ్నలకు తానే విసుగుపడ్డాడు.

ముందు ఈ రాత్రి ఎలా గడపాలి ?

బయట చలిగా ఉంది.

ఇక్కడ ఆఫీసరూ లేడు; చట్టుబండలూ లేదు.

ప్రభుత్వం వాళ్ళు ఏవేవో పేర్లు పెట్టి, ఏవేవో పనులు చూపి ఆఫీసర్లను నియమిస్తూనే వుంటారు.

ప్రజాసౌభాగ్యం అనే విషయంలో వాళ్ళలాంటి బాధ్యతా తీసుకోరు.

ఈ ఆఫీసరుగారు [illegible]?

[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] నిద్రిస్తూ వుంటాడు.

[illegible]

[illegible] వున్నాయి [illegible].

[illegible] చప్పుడు. ధ్వజ స్తంభాల [illegible] గాలికి చేసే చప్పుడు.

[illegible] వున్నాడు మూర్తి.

[illegible] వుంది.

[illegible] తలక్రింద పెట్టుకుని కళ్ళు మూసుకున్నాడు.

[illegible] ఎంతసేపటికీ నిద్ర పట్టలేదు.

ముఖంమీద పడుతున్న వెలుతురూ, ఆ మంచం క్రిందినుంచే కీచు కీచు మని ధ్వనిచేస్తూ వాతావరణాన్ని [illegible] గడియారమూ అతడి ధ్యానాన్ని భంగపరుస్తున్నాయి. చలికి బిగుసుకు పోతున్నాడు. ఎంతకూ

నిద్ర రావటంలేదు. పైన అంగుళం పొడుగు దోమలు అతణ్ణి సందు లేకుండా ఉక్కిరి బిక్కిరి చేస్తున్నాయి.

అతడికి నిజంగా ఏడుపు వచ్చింది.

రాత్రి దీర్ఘమై తనని మింగుతున్నట్లు తోచింది.

పది నిముషాలలోనే ఈ రాత్రి ఇంక తెల్లవారదు కాబోలు భగవంతుడా! అనుకున్నాడు.

లేచి కూచుని స్తంభానికి చేరగిలబడి దోమల్ని కసిదీరా చంపటానికి ప్రయత్నించాడు.

ఆ సమయంలో ఆ దోమతెరమంచంలో పడుకుని వున్న వ్యక్తిపైన అతని ఈర్ష్య చెప్పనలవికాకుండా పెరిగిపోయింది. సరిగ్గా ఆ వెలుతురు ఆ వ్యక్తి ముఖంపైకి సోకేటట్లు పడుతున్నది. రామచంద్రమూర్తి చూశాడు. అట్టే యేళ్ళు కూడా ఉండవు. రెప్ప వాల్చకుండా చూశాడు. అసమాన సౌందర్యవతిలా కన్పించింది. ఇంతలో కాలిమీద ఓ దోమ కరిచింది, అతడి ఆలోచనలకి భంగం కలిగిస్తూ.

అతడికి చెడ్డ విసుగు పుట్టింది.

బాధ కలిగింది.

చెవుల దగ్గర దోమల సంగీత సాధన భరించలేనంత మనోవికారం కలుగ చేస్తోంది.

ఎంత కసురుకున్నా చెవులో కుంయి మని ఒకటే రాగం.

వీలు చూసుకుని కరవటం.

రామచంద్రమూర్తి అక్కడనుండి లేచి చప్పుడు చెయ్యకుండా గేటు తీసుకుని ఆలయ ప్రాకారం దాటి బయటకు వచ్చాడు. చలి గడగడ లాడిస్తున్నది. బయట వెన్నెల కురుస్తోంది.

వెన్నెల్లో తల ఎత్తి ఆలయ శిఖరం వేపు చూశాడు.

ఎంత చిత్రమైన అనుభూతి!

ఏమి జీవితం! జీవితయానంలో ఇలాటి చిత్ర విచిత్రానుభూతులను సేవిస్తూ పయనమై చివరి కెక్కడో ఆగిపోతాడు మానవుడు. అదే మహాప్రస్థానం.

రామచంద్రమూర్తి ముగ్ధ ఉజ్వల నేత్రాలు ఆలయ గోపుర శిఖరం కేసి చూసి చెమర్చాయి.

మానవుడు ఎంత గొప్పవాడు! అతడు ఛేదించని రహస్యం లేదు. ధైర్యంచేసి ఎదుర్కొని సమస్య లేదు.

మేఘాలలో కూచుని ఆ శిఖరానికి నగిషీలు ఎలా చెక్కాడో! మానవుడా! ఓ దివ్య శిల్పి! నీకు జోహార్లు అనుకున్నాడు మూర్తి.

జేబిలోంచి తీసి సిగరెట్ ముట్టించుకున్నాడు.

తలమీద చెయ్యి పెట్టి చూసుకున్నాడు.

తడిసి చల్లగా ఉంది. అప్పుడే ముక్కులు బిగేసినయ్.

వణుకు పుడుతున్నా, అక్కడే కూచోవాలనిపించింది. కళ్ళు మంటలు పుడుతున్నాయి.

అతడికి తెలుసు. ఇంక పది నిముషాలు తాను అక్కడే

కూచుంటే మర్రోజున తప్పకుండా జ్వరం వస్తుందని. జాయినయిన రోజునే కాజువల్ లీవు అప్లయి చేయాలని.

సిగరెట్ విసరి పారేశాడు.

గుండెలు కొద్ది కొద్దిగా వెచ్చబడ్డాయి.

రామచంద్రమూర్తి ప్రొద్దున్నే బస్సులో పన్నెండు గంటల లోపున ఆ ఊరు చేరి స్కూల్లో జాయిన్ కావాలి. ఇదివరకు ఒక స్కూల్లో టీచరుగా పనిచేస్తూండే వాడు. ఇప్పుడు ట్రాన్స్ఫర్ వచ్చింది. జాయినింగ్ టైమంతా ఇంటి వద్దనే గడిపాడు. పీకమీద కొచ్చి రేపు జాయినయి తీరాలి అనితీర్మానించుకున్నతర్వాత బయల్దేరాడు. అడవిలోకి వెళ్లు తున్నాడు. అసలు అతడు ఈ వూరు రావాల్సిన పని లేదు. తనకు చిక్కవలసిన కారు చిక్కకపోతే ఈ వూరు చేరి ఆ వూరు చేరవచ్చు నని వచ్చాడు. కాని అతడి ఆశ పాపం అబద్ధమై కూచుంది. ఇక్కడనుంచి ఆ వూరుకు బస్సు వున్న మాట వాస్తవమే అయినా, అది రేప్రొద్దుటి దాకా లేకపోయె. అతడు ఈ రాత్రికి ఇక్కడే వుండవలసి వచ్చె. ఇదంతా వో తమాషాగా జరిగింది.

చిన్నతనంలో ఇటువంటి సంఘటనలు జరిగినప్పుడు రామచంద్రమూర్తి నిజంగా సంతోషించేవాడు.

చిన్నతనమంటే రామచంద్రమూర్తి నిజానికి ఇప్పుడు కూడా చిన్నవాడే. పాతికేళ్ళు కూడా సరిగా నిండలేదు. అయినా జీవితంలో విసుగుదలని పెనవేసుకుని బ్రతుకుతున్న

వాడు. పదహారు పదిహేడేళ్ళప్పుడు ఎంత సరదాగా తిరిగే వాడు, ఎంత ఉత్సాహంతో వుండేవాడు.

ఇరవై, ఇరవై రెండేళ్ళప్పుడు, భవిష్యత్తుమీద ఎంత ఆశ ఉండేది. ఆ రోజుల్లో ఇలాటి సంఘటన జరిగివుంటే హృదయ ఫలకంమీద రంగు రంగుల కుంచెలతో రంగులు రంగులుగా చిత్రించుకుని వుండేవాడు.

ఇప్పుడైనా ఈ రోజు రాత్రిని అతడు మరిచిపోలేడు. అయినా ఉత్సాహమూ, ఉద్రేకమూ నశించి ఏదో బ్రతుకు తున్నా నన్న భావాన్ని బలంగా పెంపొందించుకుంటున్న వాడు కాబట్టి, ఎప్పుడో ఒకప్పుడు విస్మృతిలో ఈ సంఘ టనను మరచిపోవచ్చు.

ఆ రోజులలో అయితే ఈ సంఘటనకు ఎంతో ప్రాధా న్యం కలుగజేసి ఎంతో ప్రాముఖ్యం కట్టబెట్టి, ఎన్ని చిలవలు, పలవలు కలిపి విశాలతో చెప్పే వాడో!

ఈ ఆలయ గోపురాన్ని, వెన్నెల్లో మురిసిపోతున్న ఈ ప్రకృతిని విశాల ముందు కవిగా వర్ణించగలిగే వాడు. గాయకుడిగా పాడగలిగే వాడు. కథకుడిగా చెప్పగలిగే వాడు. అవునా, అన్నట్లు ఆశ్చర్యపడిపోయి వినేది విశాల.

కాని ఇప్పుడు, ఈ సంఘటనకి, ఇటువంటి వాటికి అతడు ప్రాధాన్యం ఇవ్వలేదు.

విశాల దూరమైంది.

ఈ సువిశాల ప్రపంచం ఈసుతో తనని సుఖపడ నివ్వలేదు.

రామచంద్రమూర్తికి దగ్గు వచ్చింది.

ప్రొద్దున తప్పకుండా జ్వరం వస్తుందని అతడికి తెలిసిపోయింది. క్రొత్త వూళ్ళో ఎలానా అని అప్పుడే అతడికి దిగులైంది. లేచి ఆలయంలోకి వెళ్ళాడు. తన మామూలు ప్రదేశాన్ని చేరుకున్నాడు.

సిగరెట్టు పెట్టె, అగ్గిపెట్టె తీసి సంచిలో వుంచుతుంటే, సంచిలో అతడి చేతి కేదో వెచ్చదనాన్ని కలుగజేసింది. అతడికి ప్రాణం లేచివచ్చి పైకి లాగాడు. ఉన్ని మఫ్లరు. అతడికి ఎంతో సంతోషమైంది. ఇంకా వెతికి చూద్దామనుకున్నాడు. ఇంకో దుప్పటి కూడా పైకి తీశాడు. అతడి ప్రక్క చుట్టా సామానులు, ప్రొద్దుటే ఓ కుర్రాడు ఆ వూరికి వచ్చి వప్పజెప్పి పోతా నన్నాడు. తాను ఆ రాత్రికే ఆ వూరు చేరితే ఆ రాత్రికి ఏ టీచరింట్లోనో గడపవచ్చు నన్నది అతడి సదాశయంగా ఉండినది. కాని కథ అడ్డం తిరిగింది. ఈ రాత్రికి ఈ వూళ్ళోనే వుండవలసి వచ్చింది.

'నిజంగా ఆడవాళ్ళు ఎంత తెలివైన వాళ్ళు' అనుకున్నాడు మూర్తి. ఆ సమయంలో శశిని అభినందించకుండా వుండలేక పోయినాడు. శశిమీద అభిమానంలాంటి ప్రేమో, ప్రేమలాంటి అభిమానమో అతడు పొందాడు. ఇంతలోనే మళ్ళీ అతడు ఉదాసీనుడైనాడు.

అతని కిప్పుడే జ్ఞాపకం వచ్చింది.

శశి వాకిట్లో నిలుచుని "సంచిలో వుంచుతున్నాను మఫ్లరు. చలిలో చుట్టబెట్టుకోండి. లేకపోతే కళ్ళు ఎర్ర బడతాయి. అసలే మీ వొళ్ళు మంచిది కాదు" అని చెప్పినప్పుడు అతడు చిన్న పిల్లవాడికి చెప్పినట్లు చెపుతోంది అనిపించి లోలోపల విసుక్కున్నాడు కూడ.

అప్పుడు శశి కళ్ళలోని స్పష్టమైన నిర్లిప్తత, నీడల వలె కదులాడే విచారమూ తాను చూడగలిగాడు కూడ.

శశి అంతటితో వూరుకోలేదు.

'వెళ్ళగానే ఉత్తరం వ్రాయండేం. మరచిపోకండేం' అంది. అటువంటి మర్యాదకోసం మాట్లాడే మాటలంటే మూర్తికి మహా చెడ్డ చిరాకు.

"అప్పుడే మీ కళ్ళు ఎర్రపడ్డాయేం, పోనీ సోమ వారం వెళ్ళి చేరకూడదా" అని అసందర్భంగా అడిగింది.

అలా వుండవచ్చునా గాలివలె దూసుకువచ్చి చొక్కాలోకి చెయ్యి పోనిచ్చి వొళ్ళు చూసి సంతృప్తిపడి వెనక్కు తగ్గింది.

మూర్తికి ఏడవాలో, నవ్వాలో అర్థం కాలేదు అప్పుడు.

శశి తనతో కలిసి జీవించడానికి వచ్చి ఏడాది దాటుతున్నా మూర్తికి శశి పూర్తిగా అర్థం కాలేదు. అర్థం చేసుకుందామని అతడు ప్రయత్నించనూ లేదు.

ఆలయంలో దుప్పటి ముసుగు పెట్టుకుని, మఫ్లరు

తలను చుట్టుకుని పడుకున్నాడు మూర్తి. వీపుక్రింద బండల చల్లదనం ఇంకా అతణ్ణి బాధిస్తూనే వుంది. పైపెచ్చు దోమల గోల ఒకటి. టిక్కు టిక్కు మని ఎడతెగని గడియారపు చప్పుడు.

ఈ రాత్రి తనని బాధించటానికని పొడుగెదుగుతున్నదా అనుకున్నా డతడు.

దోమతెర మంచం మీాది అమ్మాయి సన్నగా ఆవులించి చిటికె వేసింది.

మూర్తి నిద్రపోవడానికని శతథా ప్రయత్నించాడు. ఏవేవో ఆలోచనలు తెచ్చుకున్నాడు. కళ్ళు బరువెక్కి మంటలు పుడుతున్నాయే కాని నిద్రవచ్చే సూచనలు ఎంతమాత్రమూ కన్పించటంలేదు.

అతడు గడచిన జీవితాన్ని గాథలా చదువుకున్నాడు. ఆ చలిలో, ఆ ఆలయంలో, ఆ వెన్నెలలో, ఆ రాత్రి. అదే చిత్రం జీవితంలో.

చిన్నతనమంతా సరదాగానే గడిచిపోయింది. తండ్రి లేకపోయినా, తానై అన్నిటికీ పెంచింది తల్లి. అన్ని రకాల బాధలు అనుభవించినందువల్ల జీవితంలోని కఠోర సత్యాలను చిన్ననాడే అవగాహన చేసుకో గలిగాడు. లోకులకు వినయ విధేయతలు చూపించేవాడు. లోకానికి సత్ప్రవర్తన నిరూపించాడు. అందరికీ మంచివాడు అనిపించుకున్నాడు.

అటువంటిది ఇంటర్మీడియట్ ఫస్టుక్లాసులో ప్యాసై నానని తెలుసుకుని బిక్క మొగం వేసుకుని ఇంటికి వచ్చాడు. తల్లి తన నెలా చదివించగలదు!

అవాళ ఆనందానికి బదులు నూరుపాళ్ళూ విచారాన్నే అనుభవించాడు. తల్లి సంతోషంగానే వుండింది. స్నేహితులు చాలామంది వచ్చి అభినందించిపోయేరు.

"దిగు లెందుకురా పిచ్చి నాయనా, నేనున్నానుగా" అన్నది తల్లి. "ఆయన లేకపోయె, ఎంత సంతోషించును" అని కన్నీళ్లు వొత్తుకుంది.

ఆ సాయంకాలం వాళ్ళింటి కెళ్ళారు తాము. ఎంత దివ్యంగా ఉంది ఆ ఇల్లు. తాను బయట చేతులు కట్టుకుని నిలబడ్డాడు. ఆ ప్రక్క గదిలో అవుపడుతున్న నవ్వుతూ, పరాచికా లాడుతున్న ఆడపిల్ల లందరూ అతడికి తెలుసు. వాళ్ళు ఇవాళ ఎంతైనా ఆనందిస్తారు. వాళ్ళూ పరీక్షలు ప్యాసై వుంటారు.

విశాల పలకరించింది మర్యాదగా. ఎంత బావుంది అనుకున్నాడు. 'ఫస్టుక్లాసు వచ్చిందా, అదృష్టం' అంది. తోటి వాళ్లూ అంతే అన్నారు.

సిగ్గుతో భూమిలోకి కుంగుకునిపోయినాడు. తల వంచుకున్నాడు.

విశాల స్నిగ్ధంగా నవ్వింది.

"బి. యస్. సి. లో చేరతాను" అన్నది. "నువ్వు కూడా చేరు" అన్నది.

"అయ్యో నా మతి మండా. గదిలోకి వచ్చి కూర్చో మూర్తీ. ఎందుకొచ్చావసలు" అంది.

మూర్తి కెంతో దిగులైంది. అంతమంది నేస్తురాళ్లూ "ఏం చెపుతాడా?" అని ఉత్సుకతతో చూశారు. మూర్తి కుంచించుకుని పోయినాడు.

ఇంతలో విశాల తండ్రి వెంట తన తల్లి వచ్చింది.

మూర్తి లేచి నమస్కారం చేశాడాయనకు.

ఆయన మరేమీ అనలేదు. "అప్లికేషను తెప్పించి పూర్తిచేసి నీ ఇష్ట మొచ్చినదాంట్లో చేరు నాయనా" అన్నారు.

ఒక్కసారిగా ఆయన కాళ్ళు కళ్ళ కద్దుకుందామను కున్నాడు. మూర్తి. అతడి కళ్ళు తుడుచుకున్నాడు ఎవరికీ కనపడకుండా. విశాల చూసింది.

ఆ రాత్రి అతడు భూలోకంలోని దేవుళ్ళను గురించే ఆలోచిస్తూ నిద్రపోయాడు.

బి. ఎస్. సి. కంటే బి. ఏ. తక్కువ ఖర్చుతో అవు తుంది. కాబట్టి బి. ఏ. లో చేరతానమ్మా అన్నాడు.

"నాయనా నీ ఇష్టంరా" అన్నది అమ్మ.

మళ్ళీ రెండోసారి విశాల వాళ్ళింటికి వెళ్ళాడు.

విశాల మరీ బావుంది.

తనని చూసి సంతోషంతో దగ్గరకు వస్తూ కొంచెం విచారం వొలకబోస్తూ "నాకు బి. ఎస్. సి. సీటు రాలేదు.

బి. ఏ. లో చేరతాను" అన్నది. నువ్వు బి. ఎస్. సి. లో చేరు. తప్పకుండా సీటు వస్తుంది.

— అప్పుడు తాను

"అప్లికేషన్ పూర్తిచేసి ఇచ్చి వచ్చాను. నేనూ బి. ఏ. లో చేరుతాను."

ఆ అమ్మాయి ముఖం ఎంతలా వికసించింది?

సాయంకాలపు బంగారు ఎండకు మిలమిలా మెరిసిపోతూ సిగ్గుతో తలవంచుకొన్న సూర్యముఖి పుష్పంలా వికసించింది. అది ముగ్ధ మోహన సుందరవదన బింబం. మూర్తి వెలిదామరల పైననూ, కలువ పూల పైననూ, నీలి మేఘాల అంచుల పైనను తేలిపోయాడు.

చందమామను అందుకోబోయాడు.

ఆ రోజునుంచి, ఆ క్షణంనుంచి అతడు మారిపోయినాడు.

రోజు గడిచి రోజు నడుస్తుంటే ఎన్ని కోర్కెలు పెంచుకున్నాడు? ఎంత మారిపోయినాడు?

ఒకేసారి బయలుదేరి కాలేజీకి వెళ్ళేవాళ్ళు.

ఒకే పుస్తకాలు చదువుకునే వాళ్ళు.

ఒకే మాటమీద నిలబడే వాళ్ళు.

అతడికి తెలియదు. ఆమెకు తెలియదు.

దీని పర్యవసానం జీవిత గతులను మార్చి నిర్లిప్తులనుగా తమను చేస్తుందని.

పరీక్ష రోజులలో పొద్దుపోయేదాకా చదువుకునేప్పుడు విచ్చుకున్న కలువ పూవులా ఉన్న విశాల మేలి వసనాల లోంచి ఎసెన్సుల పరిమళం అతణ్ణి చుట్టుముట్టి గిలిగింతలు పెట్టేది.

ఎన్నిమార్లు అనుకున్నాడు? ఎంత బావుంటుంది! అని. రోజు కెన్నిమార్లు అనుకున్నాడు.

వెన్నెల కిటికీ చువ్వల్లోంచి కూచున్న కుర్చీల మీదకు పాకుతుంటే కిటికీ పక్కని నైట్ క్వీన్ పువ్వుల పరిమళం చుట్టు ముట్టుకుంటుంటే షేక్స్పియర్ డ్రామాలో లేడీ మేక్ బెత్, మేక్ బెత్ కి వ్రాసిన ఉత్తరం తామిద్దరూ కలిసి చదువుకో లేదూ?! పారిజాతాపహరణంలోని పద్యాలు చదువుకో లేదూ!

విశాలా తానూ దొంగతనంగా రెండో ఆట సినిమా లకు వెళ్ల లేదూ.

ఎన్ని కోర్కెలను పెంచుకున్నాడు. ఎంత ప్రలోభం లో పడిపోయాడు మానవుడు.

ఒకనాడు. ఆనాడు ఎప్పుడో రాక వుంటుందా?

అప్పుడు తెలిసింది. ఈ మిథ్యాబంధం పుటుక్కుమని తెగిపోయింది. కళ్లలో నీళ్ళు.

ఒకరి కొకరు ఏమీ కారా?

ఏమీ కారు.

అవును. ఏమీ లేదు. అంతా మిథ్య, నాటకం.

ఎంత సంగనాచిలా వొప్పేసుకుంది పెళ్ళికి.

ఇంక కులుకుతుంది కామోసు.

దేవమ్మ!

నందివర్ధనం పువ్వులవంటి తెల్లటి సిల్కు బట్టలలో విశాల ఎవరింటికి వెడుతుందో. ఎవరో అదృష్టవంతుడు.

అమ్మో! అమ్మో!

అతడి గుండెల్లో చెప్పలేని వేదన.

చక్కా పెళ్ళి జరిగింది. చక్కగా విశాల మొగుడి వెంట వెళ్ళింది. పెళ్ళిలోని వేడుకలన్నీ అమ్మ వొక్కొక్కటే చెప్పి చెప్పి, తలచి తలచి, మురిసి మురిసి, యిదయిపోతుంటే ఎంత తిక్క రేగింది మూర్తికి అమ్మమీద ఎంత విసుక్కున్నాడు.

పరీక్ష ప్యాసైనాడు. క్లాసు రాలేదు.

బి. ఇడి. చదవక తప్పలేదు.

అమ్మ పోరు ఎక్కువైంది.

"నాకు పెళ్ళి వద్దు" పొమ్మన్నాడు.

అమ్మ కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకుని

"నీ కోసం నేను బ్రతికివుంటే, నే చెప్పిన మాట నువ్వు వినవా? నే నప్పుడే చచ్చిపోతే ఎంత బావుండిపోను"

"అమ్మా!!"

అతడు పెద్దగా ఏడ్చాడు.

అతణ్ణి పాపడిని లా అమ్మ వొళ్ళోకి తీసుకుంది.

శశిని తెచ్చి పెళ్లి చేసింది.

శశిని అతడు ఏనాడూ ప్రేమించి యుండలేదు.

ప్రేమించలేడు.

ప్రేమించలేకపోతున్నాడు.

రామచంద్రమూర్తి ఇన్ని ఆలోచనలతో కంటి మీదికి కూర్కు తెచ్చుకున్నాడు. అలానే నిద్రపోయినాడు.

ఆలయ శిఖరంమీద పావురాళ్ళు గోల గోలగా అరుస్తున్నాయి. ఆహారాన్ని వెతుక్కునేందుకు బయలు దేరుతున్నాయిలా వున్నాయి. ఒక్కొక్కళ్లే లేచి వెళ్లి పోయారు.

బాగా తెల్లవారింది.

రామచంద్రమూర్తిని ఎవరో కుదిపి లేపారు.

"ఇంక లేవయ్యా సూర్యుడు నడినెత్తిమీద కొస్తుంటే"

రామచంద్రమూర్తికి మగతలోనే ఎవరిదో తళుక్కున నవ్విన కంఠం వినిపించింది. వెంటనే లేచి కూచుని నవ్వు వినిపించిన వేపు చూశాడు. ఓ సుందరాంగి అక్కడ నిల్చొని నవ్వేసింది. జవానులా వుంది ఆ లేపిన మనిషి. అతడి మాటలకు అమ్మగారికి నవ్వొచ్చింది. మఫ్లరు విప్పి సంచిలో పెట్టుకున్నాడు. దుప్పటి మడుచుకున్నాడు. అంతే. గడపలో నిలుచుని వున్న సుందరాంగి ఒక్కొక్క అడుగే ముందు కేసింది. మూర్తి తాను పడుకున్న ప్రాంగణాన్ని పరకాయించి చూశాడు. దోమతెర మంచం లేదు అక్కడ.

అతడు లేచి నిల్చున్నాడు.

"మూర్తీ..." వెనకాల పూడుకొని పోయినట్లున్న గొంతు. వెనక్కు తిరిగి చూశాడు. ఆమె అక్కడే నేరస్థురాలిలా నిలబడి ఉంది. తల[illegible] "నేను రామం" అన్నది.

అతనికి ఆ [illegible], [illegible], ముందున్న [illegible], ఆమె [illegible] [illegible] ధ్వనిపించింది. గొంతు [illegible] 'విశాలా' అన్నాడు. విశాల లోపలికి నడిచింది. ఆ సమయంలోనే ఆమె వెనక ఇంట్లోకి వెళ్ళాడు.

సోఫామీద కూర్చున్నాడు. ఇందాక తట్టి లేపిన [illegible] ముఖం [illegible]. విశాల వాడితో ఏదో చెప్పింది. వాడు వెళ్ళిపోయాడు. "ఎంతలా చిక్కిపోయావు రామం" అంది విశాల. మూర్తి మాటాడ లేదు.

"శశి బావుందా?" ఈసారి అతను నోరెత్తలేదు.

"ఏమిటో నిష్ఠూరం పాపిష్టిదాన్ని. చావలేక పోయినాను. రాత్రంతా ఆ బండలమీద, ఆ దోమలతో అలానే పడుకున్నావా?" విశాల గొంతు పూడుకపోయింది. ఇక మాటాడితే ఏడుపుకి సందు దొరికినట్లు అని తెలుసుకుంది. లోపలికి వెళ్ళి స్టౌమీద డికాషన్ దించి వచ్చింది పాలు పొంచి. మూర్తి ఆ ఇంటికేసి, రంగు రంగుల తెరలకేసి, ఫర్నిచరు కేసి చూస్తూ కూచున్నాడు. విశాల అడిగింది.

"ఈ కొంప బావుందా? అడవిలా ఉంది బాబూ. ఆ రోడ్డు బాగుచేసి యాత్రా సౌకర్యం కల్పించటం కాదు కాని మా ప్రాణాని కొచ్చింది. ఆయనున్న ఇక్కడ దేవస్థానం

ఆఫీసరుగా వేశారు. ఎప్పుడూ కేంపులే. చచ్చిపోతున్నాను. ఇంకా నయం. వచ్చి పొయ్యే వాళ్ళతో సందడి. కాస్త కాలక్షేపం." లోపలికి వెళ్లి పాలు దించి పళ్లపొడి, నీళ్లూ తెచ్చింది.

రామచంద్రమూర్తికి వింతగా వుంది. ఇలా విశాలను తాను కలుసుకోగలుగుతాడని కలలో కూడా వూహించ లేదు. అతడిలో ప్రత్యేకంగా, ఆమెను చూడాలని ఇదివరలో వాంఛిస్తున్నా ఇప్పుడు ఆమెను చూడగానే ఒక్కసారిగా అతడిని నిర్లిప్తత ఆవహించింది. యాంత్రికంగా ముఖం కడుక్కున్నాడు. ఆమె తువాలు తెచ్చి ఇచ్చింది. కాఫీ తెచ్చింది. ఇవన్నీ విశాల చేతుల్లోంచి అందుకుంటుంటే అతడి మనసు గిజగిజలాడిపోయింది.

కాఫీ తాగి గోడమీద గడియారం కేసి చూశాడు తను. ఆరున్నరయింది. విశాల ఎదురుగా కుర్చీలో కూర్చుని కాఫీ త్రాగుతుంటే అతడు ఒక్కసారిగా లేచి నిల్చుని "వెళ్లొస్తాను" అన్నాడు.

విశాల ముఖం పాలిపోయింది. ఎక్కడా ఒక్క నెత్తురు చుక్క కూడా లేదు. "ఏమిటి?" అంది తమాయించుకుని.

"స్కూలు కెళ్లి జాయినవాలి" ముక్తసరిగా సమాధాన మిచ్చాడు.

"పరిహాసంగా మాట్లాడకు రామం. రేపు వెళ్ళ వచ్చులే" అంది లేని స్నిగ్ధతను తెచ్చిపెట్టుకుంటూ.

"పరిహాసం కాదు విశాలా! పన్నెండు గంటల లోపల బాయినవాళ్ళి."

"ఈ ఒక్క రోజు వుంటాను రామం. నువ్వు కనపడితే చూడాలని, నీతో ఎన్నెన్నో చెప్పుకోవాలని అనుకుంటున్నాను. పాత సంగతులు గుర్తు చేసుకుని, ఆ రోజులను తలుచుకుని ఆయినా సంతోషిద్దామని. ఏ కన్నో చెప్పాలి రామం. లేకపోతే నేను ఇలానే వ్యధతో చింతతో కాలం గడవాల్సి వస్తుంది."

రామచంద్రమూర్తికి విశాల ఇలా మాట్లాడటం చాలా వింతగా వుంది. ఇదివరలో అంత చనుగడు — విశాల నోటివెంట ఇలాంటి మాటలు వస్తాయనుకోని.

"క్షమించు విశాలా!" అన్నాడు దిగులుగా ముఖం పెట్టి.

విశాల దిగాలుపడిపోయింది.

"నా అదృష్టం రామం. రాత్రి నిన్ను గుర్తించ గలిగివుంటే, నా మనస్సు విప్పి చెప్పుకుని కొంతవరకైనా పూరట పొందగలిగేదాన్ని. భగవంతుడు మనలను వొకరినొకరం చూసుకునేట్లు చేసికూడా, మాట్లాడుకునే వ్యవధానం కల్పించలేదు. వేదన పడితే ఏం లాభం?"

రామచంద్రమూర్తి మరీ ఆశ్చర్యపడ్డాడు. విశాల తనతో ఏమని చెప్పుకుంటుంది? ఆరాట మేమిటి? వూరట ఏమిటి? చివరిసారి అడిగింది విశాల గోముగా.

"పోనీ మధ్యాహ్నంనుంచి వెళుదువులే. కాదనకు. లే, స్నానానికి నీళ్ళు తోడుతాను." విశాల లేచి నిల్చుంది.

"లేదు విశాలా! ఈ పూట స్కూలుకు చేరితీరాలి. తప్పదు." అన్నాడు.

విశాల ఉద్వేగాన్ని చూపుతూ నొసటిమీద కొట్టుకుని.

"సరే వెళ్ళు. నిన్ను నేను గుర్తించలేనందుకు నాకు మంచి శిక్షే విధించాడు భగవంతుడు అనుకుంటాను" అన్నది.

"ఇందులో నీ తప్పు ఏమిటి విశాలా?"

"ఏమీ లేదులే. సరే వెళ్ళు. ఒక్క పూట ఉండి నా చేతి భోజనం చెయ్యటం కూడా నీ కిష్టం లేదని తెలుస్తూనే వుంది. నిన్ను గుర్తించానని పొరబడ్డాను. కాని నిన్ను ఆనాడే నేను గుర్తించి వుండవలసింది."

"లేదు విశాలా!" అన్నా డతను ఏదో అనబోయి, అక్కడినుండి కదిలాడు. జవాను ఇంతలో పెద్ద టిఫిన్ పొట్లమొకటి తెచ్చాడు. రామచంద్రమూర్తి చేతిలోని సంచీ లాక్కుని దాంట్లో ఆ టిఫిను పొట్లముంచి ఆలయం దాటిన దాకా వెనక నడిచింది విశాల. విశాల చేతిలోంచి ఆ సంచీ అందుకుంటూ, ఇక వెళ్ళివస్తానని చెబుతూ విశాల ముఖంలోకి చూశాడు మూర్తి.

ఆమె కళ్ళు రెండూ నీటితో బరువెక్కి వున్నాయి. "ఎందుకు విశాలా!" అన్నా డతడు. కాని ఎందుకో అతడికి తెలుసు. అతడు కదిలిపోయినాడు. ఊరు చేరినదాకా అతడు విశాలనూ, శశినీ పక్క పక్కన నిలబెట్టి ఆలోచించుకున్నాడు ఏమిటో.